

ninowego do paszy treściwej obniża stężenie amoniaku w treści zwacza, natomiast dodawanie wyciągu z *Yucca schidigera* do siana i mieszaniny pełnoporcjowej TMR (total mixed ration) nie powoduje tak wyraźnych zmian w koncentracji amoniaku (Kil i wsp., 1994). Jest to istotne w intensywnym użytkowaniu krów mlecznych, żywionych wysokimi dawkami pasz treściwych, gdyż zwolnienie procesu dezaminacji pozwala na efektywniejsze wykorzystanie amoniaku do budowy struktur białkowych bakterii przedżołądkowych, co bezpośrednio wpływa na zwiększenie strawności białka.

Koń szlachetny półkrwi

Po trzech latach znowu spotkali się, już na II Międzynarodowej Konferencji Naukowej, pracownicy uczelni rolniczych, instytutów oraz hodowcy i sympatycy koni, a także pracownicy naukowcy z Czech i Słowacji. Tym razem miejscem spotkania była piękna i z dużymi, bo już przedwojennymi, tradycjami w hodowli koni wielkopolskich Stadnina Koni w Racocie. Organizatorami konferencji byli pracownicy Akademii Rolniczej w Szczecinie, którzy, wspólnie z dyrekcją Stadniny, zapewнили uczestnikom atrakcyjny pobyt, wykorzystując czas nie tylko na obrady, lecz i na poznanie jednej z najstarszych polskich stadnin koni rasy wielkopolskiej.

Tematyka prac była bardzo różnorodna, tak jak różnorodne są zagadnienia związane z hodowlą koni półkrwi. Wzrost zainteresowania sportem jeździeckim spowodował zmiany w strukturze utrzymywanych u nas koni, a także zwiększenie wymagań stawianych koniom sportowym.

Struktura pochodzeniowo-rodowodowa koni zapisanych do Księgi Stadnej Koni Szlachetnych Półkrwi, próba wyodrębnienia linii męskich polecanych do doskonalenia cech pokrojowych koni sp, genetyczne parametry cech pokrojowych koni zapisanych do Księgi Stadnej koni sp, cechy pokrojowe koni sp w obrębie grup półrodzeństwa oraz próba zastosowania metody BLUP Animal Model do oceny hodowlanej koni sp w zakresie cech pokrojowych były tematami doniesień pracowników Katedry Hodowli i Użytkowania Koni AR w Lublinie: M. Kapronia, M. Świerkosz, K. Bociana, M. Pluty, G. Zięby, B. Kapronia. Autorzy stwierdzili, że poziom odziedziczalności poprawności pokroju oraz indeksów budowy ciała jest średni, uproszczona klasyfikacja reproduktorów pozwala na wyodrębnienie linii hodowlanych, w których potomstwo ma większy wzrost i bardziej poprawną budowę, może więc być wykorzystywane na szerszą skalę. Badania za pomocą metody BLUP Animal Model, chociaż stosowane są głównie przez hodowców innych zwierząt, pozwoliły na ustalenie koni odznaczających się wysoką wartością hodowlaną w odniesieniu do cech pokrojowych, których wykorzystanie hodowlane powinno mieć szeroki zakres.

Struktura genetyczna populacji koni szlachetnych półkrwi pod względem umaszczenia została opracowana przez pracowników AR w Lublinie A. Stachurską i A. Brodackiego. Autorzy stwierdzili, że umaszczenie koni sp nie jest może takie ważne pod względem hodowlanym, jest jednak ważne gene-

tycznie, gdyż na jego podstawie można czasem wykluczyć ojcostwo danego ogiera.

W dostępnych opracowaniach (Lipiec, 1994; Majewski, 1995; Walker, 1995) podkreśla się, że substancje zawarte w preparatach saponinowych są pochodzenia naturalnego. Szybko ulegają one procesom biodegradacji i nie stanowią zagrożenia dla środowiska naturalnego, a dzięki swym właściwościom mogą w istotny sposób wspomagać działania człowieka zmierzające do poprawy zdrowotności i produktywności zwierząt gospodarskich.

38 pozycji literatury do wglądu u Autorów i w Redakcji.

Zastosowanie komputerowej analizy obrazu w ocenie zdolności skokowych koni półkrwi w zakładach treningowych było tematem opracowania D. Lewczuk z IGiHZ PAN w Jastrzębcu. Ogiery filmowane były 3 razy w ciągu treningu, po korytarzu luzem i pod jeźdźcem. Badano dwa skoki, co nie miało jednak wpływu na wyniki. Autorka zaproponowała wprowadzenie tej metody jako obiektywnej, a zarazem pomocniczej przy stosowanej dotychczas metodzie oceny skoków luzem.

Pracownicy Zakładu Hodowli Koni SGGW: S. Chrzanowski, J. Łojek, A. Kurek zajęli się porównaniem ocen wystawianych przez sędziów w teście 100-dniowym w latach 1998-1999 i stwierdzili, że stały skład komisji sędziowskiej nie zapewnia obiektywności oceny, a stosowane w teście 100-dniowym kryteria oceny nie pozwalają na wyrażenie w punktach faktycznej wartości użytkowej ogierów. Konieczne jest więc wprowadzenie metod bardziej obiektywnych, choćby takich jak próby niezależnego jeźdźcy lub zastosowanie indeksu wartości użytkowej.

Chociaż w Polsce nie prowadzi się jeszcze prób oszacowania wartości hodowlanej koni półkrwi poddawanych wyścigowym próbom dzielności, to pracownicy Katedry Hodowli Koni z AR we Wrocławiu I. Bek-Kaczowska i K. Chudoba próbowali za pomocą oceny prób dzielności potomstwa ocenić wartość koni półkrwi. Ojcami o najwyższej wartości hodowlanej okazały się ogiery pełnej krwi angielskiej, a matkami – klacze półkrwi pochodzące po ogierach angloarabskich importowanych z Francji lub pełnej krwi angielskiej hodowli krajowej.

Wiele prac dotyczyło koni ze Stadniny w Racocie. Hodowcę koni w tej stadninie przedstawili R. Pikuła i K. Kupiński. Charakterystykę staruktury stada matek w zależności od ich modelu rodowodowego, analizę wskaźników reprodukcyjnych klaczy elitarnych oraz strukturę genetyczną stada matek i młodziży, określoną na podstawie polimorfizmu białek krwi przedstawili pracownicy Katedry Hodowli Koni z AR w Szczecinie: R. Pikuła, D. Gronet, I. Tabiszewska, M. Smugała i A. Sobiewska. Stwierdzono statystycznie istotne różnice w cechach pokrojowych między klaczami elitarnymi pochodzącymi z różnych okresów. Natomiast między genetycznym polimorfizmem białek krwi stada matek i młodziży nie stwierdzono wyraźnych różnic statystycznych, co może być wynikiem niedawnej selekcji stada matek w kierunku cech wierzcho- wych. Zaobserwowano również niepokojące obniżenie się wskaźników żrebnosci i płodności klaczy z SK Racot, a także wzrost liczby klaczy jałowiących w młodym wieku, co może być wynikiem niedokładnej profilaktyki weterynaryjnej.

Zmiany wskaźników biometrycznych i struktury rodowodowej klaczy elitarnych użytkowanych rozplodowo w SK Racot w latach 1977-1998 zostały przedstawione przez pracownice Zakładu Hodowli Koni AR w Poznaniu A. Nowicką-Postuszną i A. Żurek. Średnie wymiarów biometrycznych i indeksów badanej populacji klaczy świadczą o tym, że w ciągu ostatnich 20 lat typ koni hodowanych w SK Racot nadal jest typem użytkowo-zaprzęgowym, a stado podstawowe matek wykazuje niewielką konsolidację genetyczną.

Stadnina Koni w Pępowie była również przedmiotem badań naukowców z Poznania. A. Nowicka-Postuszną, A. Twardowską, K. Gatz przedstawiły zróżnicowanie wskaźników eksterieru na podstawie grup rodowodowych klaczy oraz hodowlę koni sportowych w tej Stadninie. Wszystkie klacze użytkowane rozplodowo w SK Pępowo zaliczone są do rasy wielkopolskiej, natomiast zmienił się skład rasowy ojców matek. Są to ogiery ras: wielkopolskiej, angloarabskiej, pełnej krwi angielskiej, szlachetnej półkrwi oraz holsztyńskiej. Średnie wymiarów biometrycznych nie są zbyt zróżnicowane. Natomiast jeżeli chodzi o hodowlę koni sportowych, to w latach powojennych wyhodowano w tej Stadninie 275 koni użytkowanych w różnych dyscyplinach sportu konnego, w tym 29 zakwalifikowanych jako wybitne w skokach przez przeszkody, 9 – w WKW, 11 – w powożeniu zaprzęgami i 13 – w wyścigach. Stwierdzono korzystny wpływ ogierów ras importowanych na podniesienie wartości użytkowej populacji koni w SK Pępowo.

Zależności między wynikami prób dzielności a intensywnością użytkowania rozplodowego ogierów w SO w Sierakowie Wlkp. w latach 1973-1993 były przedmiotem badań H. Geringera z Katedry Hodowli Koni AR we Wrocławiu. Stwierdzono niekorzystne korelacje fenotypowe między wartością użytkową a wskaźnikami użytkowania rozplodowego ogierów oraz wysoko istotną korelację fenotypową między oceną pokroju a łączną oceną próby dzielności ogierów.

Osiągnięcia sportowe koni z SK Pruchna-Ochaby w latach 1977-1997, próba opracowania informatora o działalności ośrodków jeździeckich, stadnin i miejsc rekreacji konnej w obrębie aglomeracji miejskiej Krakowa oraz charakterystyka i analiza pogłowia koni zarodowych, objętego działalnością OZHK w Rzeszowie, były przedstawione przez pracowników Katedry Hodowli Koni AR w Krakowie: M. Jackowskiego, M. Maślankę oraz M. Kozłowską-Nowak. Autorzy stwierdzili, że największą liczbę koni hodowli ochabskiej użytkowano w skokach przez przeszkody. Natomiast w krakowskich klubach jeździeckich do sportu używano koni różnych ras, lecz najliczniejszą grupę stanowiły konie małopolskie. W rejonie działalności OZHK Rzeszów wśród ogierów kryjących najwięcej było koni zimnokrwistych, przed małopolskimi i śląskimi.

Grupa pracowników AR w Lublinie: S. Pietrzak, R. Krzyżanowski, E. Jaśkiewicz, K. Strzelec określali wpływ podstawowych chodów i innych cech, takich jak: charakter, temperament, pojętność i zdrowie na wyniki sportowe koni w poszczególnych dyscyplinach, a także zajęli się oceną i eksploatacją koni rekreacyjnych w makroregionie śródkowoschodnim. Podczas oceny jakości podstawowych chodów koni ras krajowych zauważono szereg mankamentów, dotyczących małej obszerności ruchu i dynamiki, braku lekkości i elastyczności w porównaniu z rasami zagranicznymi, co potwierdza tezę o pewnym dystansie, jaki dzieli krajową hodowlę koni w porównaniu do hodowli niemieckiej, francuskiej czy holo-

derskiej. W ocenionej populacji koni rekreacyjnych największe mankamenty budowy ciała dotyczyły kończyn przednich i tylnych oraz kopyt, najlepiej natomiast były zbudowane przód i tył tułowia. Najbardziej poprawnie zbudowane były konie wielkopolskie, najwięcej mankamentów eksterieru stwierdzono u koni nieznanego pochodzenia.

Poznanie polimorfizmu grup krwi i elektroforetycznych wariantów białek i enzymów u ogierów małopolskich z SO w Białce, Bogustawicach i Klikowej oraz porównanie badanych populacji w zakresie analizowanych markerów było przedmiotem badań A. i J. Nogajów z ZDZ IZ w Chorzelowie. Stwierdzono, że populacja ogierów rasy małopolskiej charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem fenotypów i alleli w zakresie omawianych markerów genetycznych.

Analiza parametrów biometrycznych i bonitacji oraz wyniki hodowlane ogierów kryjących w stadninach koni małopolskich, a także wpływ rasy pełnej krwi angielskiej oraz czystej krwi arabskiej na hodowlę koni małopolskich zostały przedstawione przez M. Kulisę, J. Łuszczynskiego, M. Śledź, G. Ciuraskiewicz z Katedry Hodowli Koni AR w Krakowie. Okazało się, że zmienił się profil rasowy ogierów kryjących w stadninach koni małopolskich, gdyż zwiększył się udział ogierów ras czystych, szczególnie pełnej krwi angielskiej, i ras importowanych na niekorzyść półkrwi arabskiej i angielskiej. Najwyższy procent pełnej i czystej krwi wykazano u klaczy w SK Ochaby, a najniższy w SK Kalników, jednak nie zaobserwowano wpływu badanych ras na bonitację obserwowanych koni. Natomiast najwyższy procent zażrebień obliczono dla ogierów półkrwi angielskiej, a najwyższy procent odchowu źrebiąt – po ogierach czystej krwi.

Efekty uszlachetniania koni rasy śląskiej w zależności od udziału krwi ras uszlachetniających zostały przedstawione przez E. Walkowicz z Katedry Hodowli Koni AR we Wrocławiu. Uszlachetnianie rasy śląskiej spowodowało pogorszenie jakości kończyn, natomiast, przy ograniczonym dolewaniu, poprawiło ruch w stępie i klusie. Krzyżowanie uszlachetniające, przy braku jednorodności typu u rasy śląskiej, nie daje przewidywanych efektów.

Ustaleniem zależności pomiędzy rasą ojców a wynikami rozrodu koni półkrwi w SK Dobrzyniewo w latach 1984-1995 w porównaniu z sezonem 1998/1999 zajęli się J. Janiszewska i P. Jarocki z Katedry Hodowli Koni AR w Szczecinie. Stwierdzili oni, że sezon 1998/1999 był zdecydowanie gorszy pod względem współczynników żrebności, płodności i jałowości od lat poprzednich. Z ośrodka szczecińskiego (A. Cieśla, J. Janiszewska) zgłoszono również pracę na temat stężenia wybranych pierwiastków w sierści ogierów szlachetnych półkrwi, holsztyńskich i ardeńskich utrzymywanych w ujednoliconym środowisku oraz określenie różnic w koncentracji pomiędzy rasami. Stwierdzono, że koncentracja cynku, miedzi, manganu oraz ołowiu w sierści koni różnych ras nie wykazała istotnego zróżnicowania.

Badania nad zależnością między zawartością metali ciężkich a jakością nasienia ogierów przeprowadzili K. Kosiniak-Kamysz, A. Bittmar, Z. Podstawski i D. Lenik z Katedry Hodowli Koni AR w Krakowie. Spośród analizowanych metali tylko cynk i kadm korelują z niektórymi wskaźnikami oceny jakości nasienia ogiera.

Analiza zmian temperatury zachodzących na powierzchni nóg koni wyścigowych między pobytem w stajni, poprzez trening, aż do powrotu do stajni była przedmiotem badań E. Jod-

kowskiej z Katedry Hodowli Koni AR we Wrocławiu. Autorka stwierdziła, że nogi tylne koni wyścigowych były cieplejsze od przednich, a także obie lewe od prawych. To ostatnie mogło być wynikiem tego, że na torze wrocławskim konie biegają w prawo. Wahania temperatury na powierzchni nóg koni zależały od przebiegu treningu i miały charakterystyczny przebieg, mimo wpływu warunków atmosferycznych.

Efektywność chowu i użytkowania koni w dwóch prywatnych ośrodkach jeździeckich w południowo-zachodniej Polsce została opracowana przez pracownika Katedry Hodowli Koni AR we Wrocławiu G. Jasiczka. Największą część poniesionych nakładów stanowią koszty paszy i ściółki, a organizowanie imprez rekreacyjnych i związana z tym praca koni stanowi główną pozycję w przychodach.

Określeniem znaczenia czempionatu użytkowego jako próby dzielności koni rasy huculskiej zajęła się A. Cywińska z Katedry Hodowli Koni AR w Krakowie. Autorka stwierdziła, że niekonsekwentna końcowa klasyfikacja koni, które otrzymały w jednej z konkurencji 0 pkt., zniekształca obraz ogólnego rankingu koni w czempionacie użytkowym, a ocena koni na płycie, będąca jednocześnie podstawą dla czempionatu hodowlanego, ma najmniejsze znaczenie dla czempionatu użytkowego.

Grupa autorów zagranicznych (w niektórych pracach razem w polskich) przedstawiła hodowlę morawskiego konia gorącokrwistego (D. Misar, I. Jiskrova, R. Pikula, M. Smugała, D. Gronet), hodowlę koni typu Furioso na Słowacji (E. Kovalcik, M. Halo) oraz program hodowlany kuców na Słowacji (M. Halo, E. Kovalcik).

Ożywiona dyskusja dotyczyła w szczególności niemal wszystkich prac, ale w zasadzie często wracała do jednego: niewiele się zmieniło w ciągu tych 3 lat, które upłynęły od po-

przedniego spotkania w Trzemeszcu. Już ponad rok leży w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi program hodowli koni sp, nie ma też decyzji o założeniu księgi dla tych koni. Nie zdecydowano jeszcze czy konie szlachetne półkrwi można uznać za rasę. Trzeba teraz przejść do konsolidacji genetycznej i fenotypowej naszych koni sp. Równocześnie nie należy sugerować się tylko wynikami koni zachodnich, lecz wykorzystywać i prowadzić selekcję naszych koni wielkopolskich, małopolskich i śląskich. Stałe używanie w rozrodzie koni obcych ras może doprowadzić do zupełnego zaprzepaszczenia polskich ras. Już raz niemal cudem udało nam się uratować konie huculskie, nie popełniamy więc tego samego błędu.

Na zakończenie opracowano list do Artura Balazsa, Ministra Rozwoju Wsi i Rolnictwa, który pozwalamy sobie zacytować:

Szanowny Panie Ministrze,

W dniach 15.06-16.06 odbyła się na terenie Stadniny Koni „RACOT” II Międzynarodowa Konferencja – Koń Szlachetny Półkrwi, której tematem była ocena dotychczasowych osiągnięć w hodowli koni rasy szlachetnej półkrwi.

Na podstawie przedstawionych wyników badań i wniosków z dyskusji uczestnicy Konferencji apelują do Pana Ministra o wyrażenie zgody na kontynuowanie prowadzenia Księgi Stadnej koni rasy szlachetnej półkrwi. Jednocześnie proponujemy zmodyfikowanie programu hodowlanego z uwzględnieniem szczególnej dbałości o genetyczną i fenotypową konsolidację wyżej wymienionej populacji koni.

W imieniu uczestników Konferencji podpisali:

prof. dr hab. Ryszard Pikula, prof. dr hab. Marian Kaproń i prof. dr hab. Henryk Geringer.

(r)

Komitety Nauk Zootechnicznych PAN – kadencja 1999-2002

Na początku 1999 roku odbyły się wybory w 16 Komitetach Naukowych Polskiej Akademii Nauk na nową 4-letnią kadencję (1999-2002). Prawo zgłaszania kandydatów na członków poszczególnych komitetów przysługiwało radom naukowym uczelni rolniczych, instytutów Polskiej Akademii Nauk oraz instytutów resortowych podległych odpowiednim ministerstwom. W ramach Wydziału V PAN – Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych – działa 16 Komitetów Naukowych: Agrofizyki, Biologii Rozrodu Zwierząt Użytkowych, Ekonomiki Rolnictwa, Fizjologii, Genetyki i Hodowli Roślin, Gleboznawstwa i Chemii Rolnej, Melioracji i Inżynierii Środowiska Rolniczego, Nauk Leśnych, Nauk Ogrodniczych, Nauk Weterynaryjnych, Nauk Zootechnicznych, Ochrony Roślin, Techniki Rolniczej, Technologii Drewna, Technologii i Chemii Żywności, Uprawy Roślin oraz Zagospodarowania Ziemi Górskich.

Decyzją Przewodniczącego Wydziału V przyznano poszczególnym Komitetom prawo wyboru w wyborach bezpośrednich od 12 do 24 członków. Zgodnie z ordynacją wyborczą V Wydziału – kandydatem na członka Komitetu mogła zostać osoba czynna zawodowo, posiadająca tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego. Zgłoszono wstępnie 316 kandydatów z 9 uczelni rolniczych (Kraków, Lublin, Poznań, Bydgoszcz, Szczecin, Siedlce, Wrocław, Poznań, Warszawa); 3 instytutów PAN (Jabłonna, Jastrzębiec, Olsztyn) oraz 2 instytutów resortowych MRiRW (Instytut Zootechniki w Balicach i Instytut Rybactwa Śródlądowego w Olsztynie). Prezydium Komitetu kadencji (1996-1998) dokonało analizy wstępnych zgłoszeń i ostatecznie zatwierdziło listę kandydatów, liczącą 268 osób (uwzględniono tylko osoby związane z naukami zootechnicznymi). Do wszystkich tych osób została wysłana lista kandydatów z prośbą o wybranie maksimum 24 kandydatów. W przeprowadzonych wyborach aktywnie uczestniczyło 221 profesorów i doktorów habilitowanych, zwracając 221 kart do głosowania, z tego 220 z ważnie oddanymi głosami. Powołana przez Prezydium Komitetu Komisja Wyborcza, po przeliczeniu oddanych głosów, ustaliła listę 24 osób zajmujących pierwsze miejsca, które zostały członkami nowo wybranego Komitetu Nauk Zootechnicznych na kadencję 1999-2002. Są to profesorowie: Marian Budzyński (AR Lublin), Roman Bochno (UWM w Olsztynie),